

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 154/2023-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Marekom Belkom, LL.M., Fraňa Kráľa 1504, Čadca, proti postupu Okresného súdu Čadca v konaní sp. zn. 6C/224/2013 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Čadca v konaní sp. zn. 6C/224/2013 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Čadca **prikazuje** v konaní sp. zn. 6C/224/2013 **konať** bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadost'učinenie **4 000 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Čadca **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Čadca **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. marca 2023 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote a spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhoval prikázať okresnému súdu

konat' bez zbytočných priet'ahov, priznať finančné zadost'učinenie 8 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľ spolu so žalobcom 2 sa žalobou podanou na okresnom súde 16. mája 2013 domáhali určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Po výzve okresného súdu s'ťažovateľ rozšíril okruh žalovaných. Okresný súd 7. novembra 2016 zaslal žalovaným žalobu na vyjadrenie. Unesením z 27. júla 2020 okresný súd zastavil konanie proti niektorým žalovaným, uznesením z 30. apríla 2021 a uznesením z 5. januára 2022 rozhodol o pokračovaní s právnyimi nástupcami žalovaných. Okresný súd nariadil prvý termín pojednávania na 25. január 2023. Právny zástupca s'ťažovateľa požiadal o odročenie termínu pojednávania z dôvodu práceneschopnosti (vážne zdravotné problémy).

3. S'ťažovateľ okresnému súdu zaslal žiadosti o stave konania 9. októbra 2013, 21. októbra 2014 a 6. októbra 2022 podal s'ťažnosť pre nečinnosť podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdech a sudcoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 757/2004 Z. z.“) adresovanú predsedníčke súdu. S'ťažnosť bola vyhodnotená ako dôvodná a v namietanom konaní bol nariadený dohľad zo strany predsedu okresného súdu nad plynulosťou konania. Podľa názoru s'ťažovateľa dĺžka konania v trvaní desiatich rokov je ústavne neakceptovateľná aj napriek vysokému počtu žalovaných.

4. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 154/2023 z 29. marca 2023 prijal ústavnú s'ťažnosť s'ťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

5. Okresný súd vo vyjadrení nepopieral zbytočné priet'ahy v namietanom konaní, pričom podľa jeho názoru s'ťažovateľ k ich vzniku prispel tým, že nereagoval včas na výzvy súdu. Spis bol súčasnej zákonnej sudkyňi prvýkrát predložený vyššou súdnou úradníčkou 17. apríla 2019. Okresný súd ospravedlňoval dĺžku namietaného konania práceneschopnosťou zákonnej sudkyne od 22. septembra 2021 do 13. decembra 2021, zaťaženosťou súdneho oddelenia a štvornásobnou zmenou zákonného sudcu.

III.

6. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. V obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07, III. ÚS 233/2022), čo umožňuje preskúmať ich namietané porušenie spoločne.

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Prihliada sa aj na význam sporu pre účastníkov [II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok ESLP zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, s'ťažnosť č. 58172/00].

8. Podľa čl. 17 Civilného sporového poriadku: „*Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.*“

9. Predmetom konania je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Spor zapadá do kategórie štandardných vecí všeobecných súdov. Ústavný súd uznal, že k procesnej zložitosti veci prispieva vyšší počet žalovaných (viac ako 40), s čím súvisí náročnejší postup vrátane agendy administratívnej povahy, najmä vyhotovovanie uznesení o pokračovaní s dedičmi po nebohých žalovaných, doručovanie písomností žalovaným, pripájanie dedičských rozhodnutí. Pri hodnotení správania sťažovateľa v namietanom konaní ústavný súd musí vytknúť sťažovateľovi, že jeho právny zástupca včas nereagoval na výzvu na predloženie aktuálneho listu vlastníctva (doručenú 12. júna 2019) a na výzvu k dokazovaniu (doručenú 13. marca 2023). Na druhej strane sa sťažovateľ dožadoval informácie o stave konania žiadosťami z 9. októbra 2013 a 21. októbra 2014 a na zbytočné prietahy upozornil sťažnosťou podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. adresovanou predsedníčke súdu. Na uvedené skutočnosti ústavný súd prihliadol pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadostučinenia.

10. V súlade s ustálenou judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017, III. ÚS 289/2022) v prípadoch extrémnych prietahov dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07).

11. Ústavný súd hodnotil dĺžku namietaného konania od podania žaloby 16. mája 2013 v trvaní takmer desiatich rokov. Z vyjadrenia okresného súdu je zrejmé, že okresný súd vykonával procesné úkony administratívnej povahy.

12. Z dôvodu posúdenia namietaného konania ako celku a jeho neprimeranej dĺžky ústavný súd už detailne nevyhodnocoval sporadické procesné úkony okresného súdu. Ústavný súd dĺžku konania v trvaní viac ako desiatich rokov na jednom stupni vyhodnotil ako ústavne neakceptovateľnú dobu. Na zdôraznenie neakceptovateľnosti dĺžky namietaného konania ústavný súd poukazuje na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorého je dĺžka konania v trvaní viac ako troch rokov na jednom stupni v okolnostiach prípadu primeraná (rozsudok ESĽP z 20. 6. 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01, ods. 62).

13. Okresný súd ospravedlňoval dĺžku namietaného konania zaťaženosťou súdneho oddelenia a opakovanou zmenou zákonného sudcu. Ústavný súd rozumie, že nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či zákonného sudcu (III. ÚS 391/2020, III. ÚS 704/2022). Systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, ale nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezstavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu.

14. Vzhľadom na uvedené okolnosti veci najmä extrémnu dĺžku konania ústavný súd vyslovil porušenie nielen základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ale aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Neskorá spravodlivosť sa rovná žiadnej spravodlivosti. Aj napriek tomu, že v konaní bol nariadený termín pojednávania na 3. máj 2023, ústavný súd tiež doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

IV.

15. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

16. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie finančného zadost'účinenia 8 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadost'účinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (IV. ÚS 210/04). O takýto prípad bez pochybnosti ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'účinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania, povahu a význam dotknutých práv, extrémnu dĺžku namietaného konania, ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadost'účinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023), ústavný súd považoval za spravodlivé priznať sťažovateľovi 4 000 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

V.

17. Ústavný súd priznal sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 442,38 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie sťažnosti).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. mája 2023

Robert Šorl
predseda senátu